

فرصت‌ها و چالش‌های سرمایه‌گذاری

بهروز سعیدی

با نگاهی به اتفاقات پیرامون جهان در می‌یابیم که سرمایه‌گذاری خارجی در کشورها، می‌تواند یکی از مهمترین متغیرهای اقتصادی در جهان امروز باشد و تا حد بسیار زیادی در روند رو به رشد کشورها و جوامع تاثیرات بسزایی داشته باشد، بدیهی است که افزایش و کاهش این امر عامل اصلی رکود یا صعود اقتصاد کشورهاست. ذکر این نکته ضروری است که جوامع و انسانها پیشرفت خود را در زندگی وام‌دار تفکر و برنامه‌ریزی در امر سرمایه‌گذاری می‌دانند.

سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی، یکی از حیاتی‌ترین مسایل اقتصادی در تمام کشورهای دنیا بوده و هر کشوری فارغ از موانع و محدودیت‌هایی که از لحاظ منابع و سرمایه دارد برای حداکثر کردن موج اشتغال‌زایی و درآمدزایی به دنبال شناخت مزیت‌های نسبی خود در جذب سرمایه‌گذار برای کسب درآمد با استفاده از امکانات و پتانسیل‌های موجود می‌باشد. کشورمان نیز از این قاعده مستثنی نبوده و نیست، هرچند که ثروت نفتی ما باعث کم‌توجهی به امر تولید و سرمایه‌گذاری غیر نفتی شده است و فاصله زیادی با آنچه باید باشیم داریم و شاید بتوان مشکل اصلی تولید و عدم سرمایه‌گذاری روی محصولات غیر نفتی در ایران را اطمینان از وجود منابع عظیم نفتی دانست که از فروش و صادرات این ثروت خدادادی درآمدهای سرشاری نصیب دولتهای گذشته و فعلی کرده و درآمد بخش نفتی نیز موجب بی‌انگیزگی یا بی‌برنامگی دولت برای جذب سرمایه‌گذار شده است.

برای آماده‌سازی شرایط مناسب سرمایه‌گذاری، باید حداقل‌هایی را در سطح کشور از لحاظ زیرساخت‌های لازم از جمله قانونی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و... به وجود آورد و این مهم مستلزم توجه ویژه در تمام امور است و انجام این امر به صورت فرایندی کلی و یکپارچه و با نگاه تفکر سیستمی به موضوع امکانپذیر است. سرمایه‌گذاری در هر بخش، پیش‌نیازهایی دارد و در یک فرایند یکپارچه شکل می‌گیرد و اگر هر کدام از پیش‌نیازها و یا فرایندها، ناقص اجرا شود، کل فرایند با مشکل مواجه خواهد شد. پس این موضوع، بیانگر نهادهای نه‌تفکر سیستمی در مدیران دستگاه‌های مربوطه و کارشناسان است.

با توجه به اتفاقات پیش‌بینی نشده در منطقه و جهان و فرصت پسا برجام، شایسته است همه به دور از هر گونه گرایش سیاسی و با هر دیدگاه و طرز فکری، فرصت را غنیمت شمرده و سرمایه‌گذاران را در یابیم. و با روند طولانی و خسته‌کننده اداری، آنها را پشیمان نکرده و اشتیاق آنان را برای سرمایه‌گذاری با سرعت دادن به فرایندها و آماده‌سازی پیش‌نیازها و رفع گلوگاه‌های موجود بیشتر کنیم و همواره سعی در درک روشنی از مسیر آینده سرمایه‌گذاری و چگونگی جذب سرمایه‌گذار و روش‌های تسهیل این مهم را داشته باشیم، چون بدون داشتن درکی

روشن از مسیر آتی سرمایه‌گذاری، نمی‌توان پیش‌بینی درستی از اقتصاد بلندمدت یا کوتاه مدت داشت. در روند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، نرخ بازدهی و امنیت، دو عامل اصلی و مهم به‌شمار می‌رود، چرا که امنیت سرمایه‌گذاری، بطور قابل ملاحظه‌ای در رشد سرمایه‌گذاری و توسعه اقتصادی موثر است، از همین رو یکی از الزامات مهم برای تشویق حضور سرمایه‌گذاران غیر دولتی می‌تواند فراهم کردن امنیت اقتصادی و به تبع آن امنیت سرمایه‌گذاری برای فعالان اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاران و سرمایه‌داران بخش خصوصی، باشد. مهمترین عوامل در کاهش امنیت سرمایه‌گذاری به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- موانع مربوط به قوانین و مقررات
- ۲- فقدان استراتژی و ستاد تصمیم‌گیری مشخص برای سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذار
- ۳- مناسب بودن شرایط خروج سرمایه از کشور
- ۴- بالا بودن ریسک برای سرمایه‌گذاری خارجی
- ۵- عدم امنیت در تولید و توزیع
- ۶- وجود رانت و رقابت ناپرابر
- ۷- عوامل سیاسی، فرهنگی و اجتماعی
- ۸- بزرگ بودن دولت
- ۹- از دید آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های نخ‌نما و قوانین پر پیچ و خم و بازنگری نکردن آن بطور کلی دو موضوع مهم و محوری که در روند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران بسیار، تاثیر گذار می‌باشد عبارتند از:

الف- تضمین و اطمینان از سودآوری قابل قبول پروژه‌های که به‌وسیله سرمایه، سرمایه‌گذاری تعریف و تامین می‌شود.

ب- مولفه‌های فضای امنیتی از قبیل اطمینان از حاشیه امنیتی مطلق، مبنی بر عدم تعرض و تعدی سیاسی، دولتی، حقوقی و فرهنگی به سرمایه‌گذار یا آورده آنان در سیستم‌های غیر نقدینگی از جمله، زمین، ساختمان، ماشین آلات و دانش و فنی و اطلاعات.

در مجموع به این نتیجه می‌رسیم که بحث‌های ما حکایت از ناکارآمدی ساختار، تصمیم‌گیری و اداری و چابک نبودن فرایندهای تصمیم‌سازی، در جذب سرمایه‌گذار دارد.

بنابراین در شرایطی که ساختار اقتصادی شدیداً به این منابع مالی نیازمند است، تمام متولیان امر وظیفه فراهم ساختن زمینه‌های جذب این سرمایه‌ها را برعهده دارند.

دولت نیز بایستی امنیت اقتصادی را فراهم نماید، لازمه امنیت اقتصادی نیز تقویت و فعال ساختن بخش خصوصی از یک طرف و از طرف دیگر تضمین اجرای قراردادهای از طریق کاهش دیوانسالاری است.

در این راستا، اعطای هر گونه امتیاز یا تسهیلات ویژه به بخش‌های خاص سرمایه‌گذاری توصیه نمی‌شود، چرا که این مهم زمینه‌ساز ایجاد رانت و رانت خوری و در نتیجه انحراف فرآیند سرمایه‌گذاری می‌گردد

و راه حل پیشنهادی، در این زمینه مقررات زدایی و احترام به مالکیت خصوصی و تضمین اجرای قراردادهای می‌باشد.

بدون تردید فرآیند جذب سرمایه‌گذاری مستلزم فراهم کردن واقعی زیرساخت‌ها، تدوین، تصویب و اصلاح قوانین در حوزه‌های مختلف اعم از قوانین کار، مالیات، بیمه، حل اختلاف، نحوه فعالیت، سرمایه‌گذاری مجدد، انتقال سود و... می‌باشد. آمارها بیانگر این موضوع است، که با وجود تعدد تشکلهای و ساختارهای اداری برای کمک و سرعت بخشیدن به فرایند جذب سرمایه‌گذار، متأسفانه تاکنون ما از فرصت‌های ایجاد شده، استفاده بهینه نکرده ایم و در جذب سرمایه‌گذار روند افزایشی نداشته ایم. ذکر این نکته ضروری است که فرصت‌ها مانند ابرمی‌گذرند و در صورتی که به موقع و با سرعت در پی آن نباشیم، قطعاً موجب از دست رفتن فرصت می‌گردد.

* مدیر کمیته واردات و بازرگانی داخلی
اتاق بازرگانی کرمان

